

25.3.2024

Suomen YK-liiton lausunto hallituksen esitykseen laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyin maahantulon torjumiseksi

Hallituksen lakiesityksessä säädettäisiin kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten vastaanottamisten rajoittamisesta osalla Suomen valtakunnanrajaa ja sen välittömässä läheisyydessä Suomen täysivaltaisuuden tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Suomen YK-liitto tuomitsee turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten välineellistämisen. Ihmisiä ei tule välineellistää eikä käyttää pelinappuloina poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Suomella on laillinen oikeus valvoa rajojaan, ja se voidaan tehdä kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

Pidämme valitettavana, että lausuntokierroksella oleva lakiehdotus mahdollistaisi turvapaikanhakijoiden alueelle pääsyn epäämisen ilman heidän turvapaikkahakemustensa tutkimista välineellistämistilanteissa. Ehdotettu käytäntö olisi yleisesti ottaen ristiriidassa kansainvälisen ja alueellisen pakolais- ja ihmisoikeuslainsäädännön kanssa. Työntöoperaatiot ovat laittomia ja ne vaarantavat ihmishenkiä. Tällaiset käytännöt altistavat ihmiset vakaville ihmisoikeusriskeille, mikä on vastoin Suomen kansainvälisen, alueellisen ja kansallisen lainsäädännön mukaisia velvoitteita. Kuten Euroopan unionin tuomioistuin äskettäin totesi, rajavalvontapisteiden pushback-käytännöt ovat ristiriidassa EU:n lainsäädännön kanssa.

Oikeus hakea turvapaikkaa koskee kaikkia riippumatta maahantulotavasta, myös välineellistetyiksi arvioituja henkilöitä. Palauttamisperiaate on yleismaailmallinen. Samoin sen mukainen sitova velvoite olla palauttamatta henkilöitä millään tavoin alueelle, jossa heidän henkeään tai vapauttaan uhataan. Näitä sovelletaan kaikkiin ihmisiin ilman syrjintää. Suomen on varmistettava, että turvapaikkaa hakevat henkilöt pääsevät asianmukaiseen turvapaikkamenettelyyn ja että heitä suojellaan palauttamiselta, myös hätätilanteissa ja tilanteissa, joissa henkilö on ylittänyt rajan laittomasti.

Olemme huolissamme siitä, että sallimalla palautukset Suomi itse välineellistää yksilöitä pitämällä heitä "välineinä" tai "pelinappuloina" eikä niinkään ihmisinä. Kannamme myös huolta ehdotetun lain mukaisten päätösten täytäntöönpanosta. Asianmukaiseen turvapaikkamenettelyyn sisältyy monenlaisia välttämättömiä ja monimutkaisia arviointeja, jotka tulisi tehdä asiaan erikoistuneen viranomaisen toimesta, jolla on siihen riittävä osaaminen ja asianmukaiset suojatoimet. Suosittelemme, että Suomi pidättäytyy siirtämästä rajavartiolaitykselle tehtäviä, jotka normaalisti kuuluvat muille viranomaisille.

Suomi, kuten kaikki muutkin maat, hyötyy kansainvälisestä oikeusvaltioperiaatteesta. Suomella on perinteisesti ollut tärkeä rooli kansainvälisen normi- ja standardijärjestelmän ylläpitämisessä. Tästä poikkeaminen, vaarantaa järjestelmän kokonaisuutena tarjoaman turvallisuuden.

Suomen YK-liitto kantaa huolta siitä, että toteutuessaan lakiehdotus voi johtaa humanitaariseen kriisiin tai muunlaiseen tilanteen kärjistymiseen Suomen rajoilla. Suomen tulee aina taata humanitaaristen työntekijöiden pääsy ja humanitaarisen avun saanti rajapaikoilla.

Helsingissä 25.3.2024

Helena Laukko

Helena Laukko
Toiminnanjohtaja

Suomen YK-liitto on YK-teemoihin keskittyvä kansalaisjärjestö. Liitto edistää laaja-alaisen vaikuttajaverkostonsa avulla kansainvälistä yhteistyötä, jossa ketään ei jätetä. Visiomme on saavuttaa yhteistyöllä vahva YK ja kestävä tulevaisuus.